ISSN: 2146-1740
https://dergipark.org.tr/tr/pub/ayd,
Doi: 10.54688/ayd.1768255

Araştırma Makalesi/Research Article

ORYANTALİZMİN GÜNCELLENMİŞ VERSİYONU: ÇİN'İN GÜNEYDOĞU ASYA'DAKİ YUMUŞAK GÜCÜ ÜZERİNE SÖYLEM ANALİZİ

THE UPDATED VERSION OF ORIENTALISM: A DISCOURSE ANALYSIS OF CHINA'S SOFT POWER IN SOUTHEAST ASIA

Ali KİRİKTAŞ[1]

Öz

Makale Bilgi

Gönderilme:
18/08/2025

Kabul:
21/11/2025

Bu makale, Edward Said'in *Oryantalizm* teorisini güncel bir jeopolitik bağlama taşıyarak, Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç stratejisini bir Neo-Oryantalizm biçimi olarak analiz etmektedir. Çalışmanın temel tezi, Çin'in "Kuşak ve Yol Girişimi" eylemiyle ve "İnsanlık için Ortak Kader Topluluğu" gibi anahtar söylemler aracılığıyla, kendisini modern, gelişmiş ve yardımsever bir merkez olarak inşa ederken, Güneydoğu Asya'yı ise kendi sermayesine, teknolojisine ve rehberliğine muhtaç bir öteki olarak temsil ettiğidir. Bu söylemsel pratik, klasik Oryantalizmin Batı-Doğu ikili karşıtlığını, gelişmiş bir Doğu gücü (Çin) ile gelişmekte olan bir Doğu bölgesi (Güneydoğu Asya) arasında yeniden üreterek yeni bir hiyerarşik ilişki kurmaktadır. Metodolojik olarak Foucaultcu söylem analizini benimseyen bu çalışma, Çin'in resmi belgelerini, lider konuşmalarını ve devlet medyasının (Xinhua, CGTN) yayınlarını incelemektedir. Analiz, Çin'in yumuşak güç söyleminin, altyapı projeleri ve Konfüçyüs Enstitüleri gibi maddi pratiklerle nasıl somutlaştığını ve bölgede hem kabul hem de dirençle karşılaşan karmaşık bir alımlanma sürecine tabi olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgular, Oryantalist mantığın coğrafi bir öze değil, bir güç pratiğine dayandığını ve çok kutuplu dünya düzeninde yükselen yeni güçler tarafından benimsenebilecek evrensel bir hegemonya stratejisi olduğunu göstermektedir. Bu çalışma, Çin'in yükselişini ve küresel etkileşimlerini anlamak için postkolonyal teorinin eleştirel araçlarının önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neo-Oryantalizm, Çin, Yumuşak Güç, Güneydoğu Asya, Söylem Analizi

Jel kodları: F54, F50, F59, Z13

[1]**Sorumlu Yazar:** Bağımsız Araştırmacı ORCID: 0000-0003-4209-0094, ali_kiriktas_44@hotmail.com.
Atıf: Kiriktaş, A. (2025). Oryantalizmin güncellenmiş versiyonu: Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak gücü üzerine söylem analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 16*(2), 771-792.

Article Info

Received:
18/08/2025

Accepted:
21/11/2025

Abstract

This article analyses China's soft power strategy in Southeast Asia as a form of Neo-Orientalism by transposing Edward Said's Orientalism theory into a contemporary geopolitical context. The study's central thesis is that through its Belt and Road Initiative and key discourses such as the 'Community of Shared Future for Mankind,' China constructs itself as a modern, advanced, and benevolent centre, while representing Southeast Asia as an other dependent on its capital, technology, and guidance. This discursive practice reproduces the classic Orientalist East-West binary opposition, establishing a new hierarchical relationship between a developed Eastern power (China) and a developing Eastern region (Southeast Asia). Methodologically adopting Foucauldian discourse analysis, this study examines China's official documents, leader speeches, and state media (Xinhua, CGTN) publications. The analysis reveals how China's soft power discourse is materialised through concrete practices such as infrastructure projects and Confucius Institutes, and how it undergoes a complex process of reception that encounters both acceptance and resistance in the region. The findings suggest that Orientalist logic is grounded not in a geographical essence but in a power practice, constituting a universal hegemonic strategy that could be adopted by emerging powers in a multipolar world order. This study emphasises the importance of postcolonial theory's critical tools for understanding China's rise and global interactions.

Keywords: Neo-Orientalism, China, Soft Power, Southeast Asia, Discourse Analysis

Jel Codes: F54, F50, F59, Z13

Extended Summary

This article is a comprehensive study that conceptualises China's soft power strategy in Southeast Asia as Neo-Orientalism by adapting Edward Said's theory of Orientalism to today's geopolitical conditions and analyses it within this framework. The main objective of the study is to demonstrate that China's growing influence in the region cannot be understood solely through materialist (economic and military) factors, but also requires a critical approach that includes the cultural, representational, and discursive dimensions of power. In this context, the study examines how China constructs itself as a modern, developed, and benevolent centre through key discourses such as the 'Belt and Road Initiative' (BRI) and the 'Community of Shared Future for Mankind' as key discourses to construct itself as a modern, developed, and benevolent centre, while simultaneously representing Southeast Asia as a 'other' dependent on its capital, technology, and guidance. The significance of this study lies in its ability to offer a new theoretical framework for understanding China's rise through the critical tools of postcolonial theory, by placing discursive power practices—often overlooked by traditional International Relations theories such as Realism and Liberalism—at the centre of analysis. This approach emphasises that power is not merely a matter of military capacity or economic size, but also encompasses the capacity to construct identities, legitimise hierarchies, and rewrite history for a specific purpose. The study primarily seeks to answer the following research question: How does China's soft power strategy reproduce the structural logic of classical Orientalism in its relations with Southeast Asia through which discursive tools and material practices, and how is this neo-Orientalist project received in the region?

The study adopts a qualitative discourse analysis approach inspired by Michel Foucault's methodology. Within this framework, primary data sources that directly reflect China's intentions and strategies have been examined. These sources include official documents published by the Chinese government (such as White Papers on the Belt and Road Initiative), speeches made by President Xi Jinping at ASEAN summits, and publications by state-controlled media outlets such as Xinhua and CGTN on projects in the region. These data were analysed to decipher how China represents itself and Southeast Asia, which key concepts it emphasises, and how it establishes a hierarchical relationship through these representations.

The findings of the study show that China's soft power strategy is based on a multi-layered and holistic Neo-Orientalist logic. First, at the theoretical level, it has been revealed that Orientalism is based not on a geographical essence but on a universal power practice and can be adopted by rising new powers. China's approach re-establishes the Western-Eastern dichotomy of classical Orientalism between a developed Eastern power (China) and a developing Eastern region (Southeast Asia). In this new form, military occupation has been replaced by economic dependence, and the 'civilising mission' has been replaced by the narrative of 'common development.' Secondly, it has been observed that China constructs this hierarchy using seemingly peaceful and egalitarian rhetoric such as the 'Community of Shared Future for Mankind' and 'win-win cooperation.' While these narratives position China as the natural leader and visionary of this shared future, they conceal the asymmetrical distribution of gains. These modern discourses are supported by a romanticised historical narrative of the ancient Silk Road as a legacy of peaceful trade and cultural exchange, which legitimises China's current expansionism on moral grounds, in contrast to Western colonialism. Thirdly, it has been found that these abstract discourses are materialised through concrete practices such as Belt and Road Initiative (BRI) projects and Confucius Institutes (CI). Chinese state media presents BRI projects as interventions that bring modernity to the region and are appreciated by local populations, while dismissing criticisms such as the debt trap as Western smear campaigns. Confucius Institutes, meanwhile, do more than just teach language; they cultivate the human capital needed for BRI projects and disseminate China's official narrative, creating local elite networks that are functionally dependent on China. Finally, it has been observed that this hegemonic project has been met with both acceptance and resistance in the region. While regional elites view China as their most important economic partner, they also perceive it as a strategic threat and are pursuing a hedging strategy by strengthening their relations with other powers such as the United States and Japan. At the local level, the adaptation of China's cultural institutions to local sensitivities and the creation of a critical public debate space by independent media outlets demonstrate the limits of this discursive power.

In conclusion, this study demonstrates that China's soft power strategy in Southeast Asia has produced a hierarchical Neo-Orientalist discourse that positions itself at the centre and defines the region as a dependent periphery. This finding confirms that Orientalist logic is not a phenomenon unique to the West, but rather a universal power strategy that can be adopted by any rising hegemonic power. Although China's project has not achieved absolute success, a complex process of negotiation, accommodation, and resistance continues in the region. This analysis once again demonstrates that the critical tools of postcolonial theory are indispensable for understanding the discursive and cultural dimensions of power in the new multipolar world order.

1.Giriş

Çin Halk Cumhuriyeti'nin küresel bir güç olarak yeniden yükselişi, 21. yüzyıl uluslararası ilişkiler sisteminin en belirleyici dinamiklerinden biridir (Ikenberry, 2008: 24-28). Bu yükselişin doğasını ve özellikle Çin'in kendi çevresi olarak tanımladığı Güneydoğu Asya üzerindeki artan etkisini anlamak (Shambaugh, 2020), geleneksel Uluslararası İlişkiler (Uİ) teorileri için önemli bir meydan okuma sunmaktadır. Realizm gibi teoriler, gücü askeri ve ekonomik kapasiteler üzerinden materyalist bir çerçevede ele alırken (Mearsheimer, 2014: 55-68), Liberalizm ise uluslararası kurumlar ve karşılıklı bağımlılık yoluyla işbirliğine odaklanır (Keohane ve Nye, 2012, s. 8). Ancak bu yaklaşımlar, gücün kültürel, temsili ve söylemsel boyutlarını, yani bir aktörün kendi kimliğini ve ötekini nasıl inşa ettiğini (Wendt, 1992: 396-398), bu temsiller aracılığıyla hiyerarşik ilişkileri nasıl meşrulaştırdığını ve sürdürdüğünü genellikle göz ardı etmektedir (Katzenstein, 1996: 18-22). Çin'in Güneydoğu Asya'daki varlığı, yalnızca ekonomik yatırımlar ve ticari anlaşmalardan ibaret değildir; aynı zamanda bölgenin geleceğine dair vizyonlar sunan, tarihsel anlatılar inşa eden (Callahan, 2016: 228) ve belirli bir dünya görüşünü yayan karmaşık bir söylemsel projeyi de içermektedir (Kang, 2007: 4).

Bu teorik boşluğu doldurmak ve Çin'in etki stratejisinin derin katmanlarını deşifre etmek için bu makale, Edward Said'in çığır açan eseri *Oryantalizm*'in sunduğu eleştirel merceği kullanmayı önermektedir. Said, Batı'nın (Occident) Doğu'yu (Orient) nasıl egzotik, akıl dışı, değişmez ve nihayetinde aşağı bir öteki olarak icat ettiğini ve bu bilgi üretiminin sömürgeci tahakküme nasıl hizmet ettiğini göstermiştir (Said, 1979). Bu çalışma, Said'in temel mantığını alıp onu özgün bir bağlama, yani Batılı olmayan bir gücün bir başka Batılı olmayan bölge üzerindeki etkisine uygulamaktadır. Makalenin temel argümanı şudur; Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç stratejisi, özellikle "kazan-kazan işbirliği" ve "Ortak Kader Topluluğu" gibi söylemler aracılığıyla, bir Neo-Oryantalizm biçimi olarak işlemektedir. Bu güncellenmiş Oryantalizm, klasik modeldeki coğrafi aktörleri değiştirerek, Çin'in kendisini modern, yardımsever ve gelişmiş bir merkez olarak konumlandırdığı, Güneydoğu Asya'yı ise kendi rehberliğine, sermayesine ve teknolojisine muhtaç, gelişmekte olan bir "öteki" olarak tanımladığı ve temsil ettiği yeni bir hiyerarşik ilişki inşa etmektedir. Bu süreçte, askeri sömürgeciliğin yerini ekonomik bağımlılık, medenileştirme misyonunun yerini ise ortak kalkınma anlatısı almaktadır.

Bu tezi kanıtlamak amacıyla makale, metodolojik olarak Michel Foucault'dan ilham alan bir söylem analizi yaklaşımını benimsemektedir. Bu çerçevede, Çin'in resmi belgeleri (örneğin, Kuşak ve Yol Girişimi üzerine yayınlanan Beyaz Kitaplar), Cumhurbaşkanı Xi Jinping'in

ASEAN zirvelerindeki konuşmaları ve Xinhua ile CGTN gibi devlet kontrolündeki medya organlarının bölgedeki projelere ilişkin haberleri birincil veri kaynağı olarak analiz edilecektir. Makale, öncelikle Said'in Oryantalizm teorisini ve bu teorinin Neo-Oryantalizm kavramı aracılığıyla nasıl güncellenebileceğini tartışarak teorik bir çerçeve sunacaktır. Ardından, Joseph Nye'ın yumuşak güç kavramını ele alacak ve bu kavramın Çin'in devlet merkezli ve ekonomiyle iç içe geçmiş stratejisini açıklamak için nasıl uyarlanması gerektiğini inceleyecektir. Makalenin yapısı, Çin'in "Ortak Kader Topluluğu" ve tarihsel İpek Yolu gibi anahtar söylemlerini dekonstrüksiyona[1] tabi tutacak, bu söylemlerin Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) ve Konfüçyüs Enstitüleri gibi somut pratikler aracılığıyla nasıl maddileştiğini gösterecektir. Son olarak, bu hegemonik söylemin Güneydoğu Asya'da nasıl alımlandığını, bölge ülkelerinin bu sürece nasıl müzakere, uyum ve direnç pratikleriyle katıldığını analiz ederek, Çin'in söylemsel gücünün sınırlarını ve karmaşıklığını ortaya koyacaktır. Bu yol haritası, Çin'in yükselişinin yalnızca materyalist bir güç kayması değil, aynı zamanda küresel anlam ve kimliklerin yeniden şekillendirildiği derin bir söylemsel mücadele olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır.

2. Oryantalizmden Neo-Oryantalizme: Teorik Çerçevenin Güncellenmesi

Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak gücünü analiz etmek için sağlam bir teorik zemin oluşturmak, Edward Said'in Oryantalizm kavramının temel mantığını anlamak ve bu mantığı günümüzün çok kutuplu dünyasına uyarlamakla mümkündür. Bu bölüm, öncelikle Said'in mirasını özetleyecek, ardından bu mirası Batı-dışı bir aktörün hegemonik pratiklerini açıklayabilecek bir Neo-Oryantalizm kavramına nasıl dönüştürebileceğimizi tartışacaktır.

2.1. Said'in Mirası: Temel Argümanların Gözden Geçirilmesi

Edward Said, 1978 tarihli *Oryantalizm* adlı eserinde, Batı'nın Doğu olarak tanımladığı coğrafyaya yönelik akademik, edebi ve siyasi söylemlerin masum bir bilgi birikimi olmadığını, aksine Batı'nın Doğu üzerindeki tahakkümünü kuran ve meşrulaştıran güçlü bir söylem olduğunu iddia etmiştir (Said, 1979). Said'in teorisi üç temel direk üzerine kuruludur:

Ontolojik ve Epistemolojik Ayrım: Said'e göre Oryantalizm, "Doğu" (Orient) ve "Batı" (Occident) arasında temel bir ontolojik ve epistemolojik ayrım varsayımına dayanır. Bu ayrım çerçevesinde Batı; rasyonel, modern, dinamik, eril ve üstün olarak tanımlanırken, Doğu; akıl dışı, geleneksel, değişmez, dişil ve aşağı olarak inşa edilir. Bu ikili karşıtlık, Doğu'yu Batı'nın

[1] Dekonstrüksiyon, bir metnin, düşüncenin veya söylemin görünürde sabit ve doğal gibi duran anlamlarını çözümleyerek, içindeki çelişkileri, ikilikleri (ör. doğu/batı, erkek/kadın, merkez/çevre) ve gizli varsayımları açığa çıkarma yöntemidir.

zıttı ve eksiği olan bir "öteki" olarak konumlandırır ve bu temsil, Doğu'nun gerçekliğini yansıtmaktan ziyade Batı'nın kendi kimliğini ve üstünlüğünü teyit etmesine hizmet eder (Said, 1979).

Bilgi ve Güç İlişkisi: Foucault'dan etkilenen Said, bilgi ile güç arasında kopmaz bir bağ olduğunu savunur. Doğu hakkındaki Batılı bilgi üretimi (filoloji, tarih, antropoloji, seyahatnameler) asla tarafsız ve apolitik değildir. Aksine, bu bilgi, sömürgeci güce hizmet eden, onu mümkün kılan ve meşrulaştıran bir araçtır. Balfour'un Mısır'ın işgalini savunurken "Mısır medeniyetini Mısırlılardan daha iyi biliyoruz" demesi, bu bilgi-güç ilişkisinin en bariz örneklerinden biridir. Bilgi, nesnesini tanımlarken aynı zamanda onu kontrol eder ve yönetir; "Doğu'yu bilmek, ona hükmetmektir" (Said, 1979).

Temsil ve Meşruiyet: Oryantalist söylem, Doğu'nun "kendisini temsil edemeyeceği" varsayımına dayanır. Bu halklar pasif, sessiz ve kendi kaderlerini tayin etme yetisinden yoksun olarak tasvir edildiğinden, onların Batılılar tarafından temsil edilmesi, yönetilmesi ve "medenileştirilmesi" gerektiği fikri meşrulaştırılır. Bu "medenileştirme misyonu", sömürgeciliğin ve emperyalizmin ahlaki ve entelektüel zeminini oluşturmuştur (Said, 1979).

2.1.1.Neo-Oryantalizm Kavramının Geliştirilmesi

Said'in analizi, tarihsel olarak Avrupa sömürgeciliğine odaklanmış olsa da Oryantalizmin temelindeki mantık coğrafi bir öze değil, bir güç pratiğine dayanır. Yani, hiyerarşik bir ilişki kurmak, bir "öteki" inşa etmek ve bu temsil üzerinden tahakkümü meşrulaştırmak, herhangi bir yükselen hegemonik güç tarafından benimsenebilecek bir stratejidir (Said, 1979). Bu noktada, Oryantalizm kavramını güncelleyerek bir "Neo-Oryantalizm" çerçevesi geliştirmek mümkündür.

Neo-Oryantalizm, Said'in teorisinin yeni avatarları olarak tanımlanabilir. Bu kavram, bazen Doğu'dan aktörlerin Batı ile işbirliği içinde Doğu hakkında söylem üretmesini ifade etmek için kullanılsa da (Tuastad, 2003:593-596) bu makalenin bağlamında daha radikal bir anlama sahiptir;

Bir Doğu gücünün (Çin), başka bir Doğu bölgesini (Güneydoğu Asya) benzer bir söylemsel mantıkla ötekileştirmesi ve kendi hegemonik projesinin nesnesi haline getirmesidir. Bu yeni formda, klasik Oryantalizmin bazı unsurları dönüşüme uğrarken, temel mantığı korunur.

Askeri İşgalden Ekonomik Bağımlılığa: Klasik Oryantalizm, askeri işgali ve doğrudan sömürge yönetimini meşrulaştırırken (Said, 1979), Çin'in Neo-Oryantalizmi[2], büyük ölçekli altyapı projeleri, krediler ve yatırımlar aracılığıyla ekonomik bağımlılık yaratmayı hedefler. Askeri sert güç yerini, ekonomik sert güce bırakır.

Medenileştirme Misyonundan Ortak Kalkınma Anlatısına: Batı'nın medenileştirme misyonu ve beyaz adamın yükü söylemlerinin yerini (Said, 1979), Çin'in ortak kalkınma, kazan-kazan işbirliği ve modernleşme yardımı gibi daha nötr ve işbirlikçi görünen söylemleri alır. Ancak her iki anlatı da, bir tarafın (Batı/Çin) bilgi, teknoloji ve sermaye sahibi veren ve diğer tarafın bunlara muhtaç olan olduğu hiyerarşik bir ilişkiyi varsayar (Escobar, 2012). Bu, Mutua'nın "vahşiler-kurbanlar-kurtarıcılar" metaforunun ekonomik bir yeniden çevrimidir: Altyapı ve kalkınma eksikliği çeken kurban bölgeler, gelişmiş ve yardımsever kurtarıcı Çin'in yatırımlarıyla bu durumdan kurtarılmaktadır (Mutua, 2002: 100-115).

Despotik Doğudan Altyapısı Eksik Güneydoğu Asya'ya: Klasik Oryantalistlerin, Doğu toplumlarında sivil toplum eksikliği ve despotizme yatkınlık gibi özellikler bularak dış müdahaleyi meşrulaştırması (Said, 1979), Neo-Oryantalist bir çerçevede, bölge ülkelerinin kalkınma eksikliği, altyapı yetersizliği ve bağlantısallık sorunları olarak yeniden kodlanır. Bu eksiklikler, Çin'in büyük ölçekli müdahalelerini (yatırımlarını) meşrulaştıran temel gerekçe haline gelir.

Bu teorik güncellemenin en önemli sonucu, Oryantalizmin artık Batı'ya özgü bir fenomen olarak görülemeyeceğidir (Carrier, 1995:108-111). Oryantalizm, bir güç teknolojisi (Foucault, 1977), yani yükselen herhangi bir hegemon tarafından kendi çıkarlarını evrensel çıkarlar olarak sunmak ve asimetrik ilişkileri doğal ve meşru göstermek için kullanılabilecek evrensel bir söylemsel stratejidir. Çin, tarihsel olarak Batı sömürgeciliğinin bir kurbanı olarak meşru bir ahlaki pozisyona sahipken (Vukovich, 2011: 50-52), bugün Güneydoğu Asya ile kurduğu

[2] Çin'in Neo-Oryantalizmi, Edward Said'in (1979) Batı'nın Doğu üzerinde kurduğu hegemonik söylem analizini, Çin'in yükselen bir küresel güç olarak kendi iç ve dış politikasına uyarlaması sürecidir. Bu süreçte Çin, sadece Oryantalizmin edilgen bir nesnesi olmaktan çıkıp, bizzat söylem üreten bir özneye dönüşmüştür. Bu dönüşümün iç politikadaki yansıması, Gladney'in (1994) "İçsel Oryantalizm" (Internal Orientalism) kavramıyla açıklanmaktadır. Bu çerçevede, Çin'deki baskın Han çoğunluğu kendini modernite, merkez ve ilerlemenin öznesi olarak kurgularken; Uygurlar ve Tibetliler gibi etnik azınlıkları çevreye itilmiş, geleneksel ve "eğitilmeye muhtaç" nesneler olarak tasvir etmektedir. Medyada azınlıkların genellikle renkli kıyafetlerle dans eden ve siyasi iradesi olmayan figürler olarak gösterilmesi, Han etnisitesinin modern, azınlıkların ise egzotik olarak kodlandığı bu hiyerarşinin somut bir örneğidir. Devlet, içerdeki bu hiyerarşiyi kurarken, dışarıya karşı da "Oto-Oryantalizm" (Self-Orientalism) mekanizmasını işletmektedir. Chow'un (2002) belirttiği gibi, Çin, Batı'nın egzotik beklentilerini stratejik olarak kullanmakta ve insan hakları ihlalleri gibi evrensel eleştirilere maruz kaldığında "Stratejik Özcülük" (Strategic Essentialism) yaparak savunmaya geçmektedir. "Çin'e özgü özellikler" ve "Asya değerleri" söylemleriyle kültürel bir dokunulmazlık alanı yaratan yönetim, siyasi eleştirileri "kültürel farklılık" iddiasıyla savuşturmayı amaçlar. Söylemin tamamlayıcı unsuru olan "Oksidentalizm" ise dış politikada devreye girer. Chen'e (2002) göre, Çin milliyetçiliğini konsolide etmek amacıyla Batı (özellikle ABD), yozlaşmış, bencil ve kaotik bir "öteki" olarak karikatürize edilir; böylece Çin kimliği bu negatif imgenin tersi olan "düzen ve uyum" üzerinden tanımlanır. Küresel ölçekte ise Çin, Afrika ve Orta Asya'ya yönelik yaklaşımında "Hiyerarşik Modernleşme" modelini benimseyerek, Batı'nın sömürgeci "medeniyet götürme" misyonuna benzer bir "kalkınma götürme" söylemiyle nüfuzunu artırır. Sonuç olarak bu çok katmanlı söylem, Çin'in hem kendi halkı üzerindeki otoritesini hem de Küresel Güney üzerindeki artan gücünü meşrulaştıran hiyerarşik bir güç aracı olarak işlemektedir.

ilişkide, farklı bir kelime dağarcığı ve farklı araçlarla da olsa, sömürgeci söylemin yapısal mantığını yeniden üretmektedir (Miller, 2017: 200-210). Bu durum, Oryantalizmin coğrafi kökenlerinden soyutlanıp bir güç pratiği olarak analiz edilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Foucault, 1977; Said, 1978).

Aşağıdaki tablo, klasik Oryantalizm ile bu makalede önerilen Neo-Oryantalizm çerçevesi arasındaki temel benzerlikleri ve farklılıkları özetlemektedir.

Tablo 1.

Oryantalizm ve Neo-Oryantalizm Karşılaştırması

Özellik	**Edward Said'in Klasik Oryantalizmi**	**Çin'in Neo-Oryantalizmi (Güneydoğu Asya Örneği)**
Söylemsel Fail	Batı (Occident) - Avrupa ve ABD	Doğu Gücü- Çin
Söylemsel Nesne	Doğu (Orient) - Orta Doğu, Asya	"Gelişmekte Olan" Doğu- Güneydoğu Asya
Temel İkili Karşıtlık	Medeni / Barbar; Rasyonel / İrrasyonel; Modern / Geleneksel	Gelişmiş / Gelişmekte Olan; Modern / Altyapı Eksikliği Olan; Bağlantılı / İzole
Meşrulaştırıcı Anlatı	Medenileştirme Misyonu, Beyaz Adamın Yükü	Ortak Kader Topluluğu, Kazan-Kazan İşbirliği, Tarihsel İpek Yolu Mirası
Güç Aracı	Askeri Fetih, Sömürge Yönetimi, Akademik Bilgi Üretimi	Altyapı Yatırımları (KYG), Finansal Krediler, Kültürel Kurumlar (CI), Medya Anlatıları
Nihai Amaç	Siyasi ve Askeri Hakimiyet, Kaynak Sömürüsü	Ekonomik Bağımlılık Yaratma, Stratejik Nüfuz Alanı Oluşturma, Çin Merkezli Bir Bölgesel Düzen Kurma

Kaynak: Tablo yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu tablo, makalenin teorik omurgasını oluşturmaktadır. Çin'in yaklaşımının basit bir taklit olmadığını, aksine Oryantalist mantığın yapısal unsurlarını korurken araçları, kelime dağarcığını ve meşruiyet zeminini kendi tarihsel ve ideolojik bağlamına göre nasıl yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Bu analitik çerçeve, Çin'in yumuşak güç stratejisinin altında yatan daha derin güç dinamiklerini ortaya çıkarmak için bir zemin sunmaktadır.

3. Çin'in Yumuşak Gücü: Kavramsal Bir Araç Seti ve Güneydoğu Asya Stratejisi

Çin'in Güneydoğu Asya'daki etkisini Neo-Oryantalist bir mercekle incelemek, öncelikle Çin'in kullandığı temel stratejik araç olan yumuşak güç kavramını netleştirmeyi gerektirir (Kurlantzick, 2008: 12-18). Bu bölüm, Joseph Nye'ın orijinal yumuşak güç tanımını (Nye, 2004:7-12) bir başlangıç noktası olarak alacak, ancak bu tanımın Çin'in özgün pratiğini tam olarak kapsamadığını savunarak (Li, 2009:122-126) Çin karakterli yumuşak güç olarak adlandırılabilecek daha bütüncül bir yaklaşım sunacaktır.

Siyaset bilimci Joseph Nye, 1980'lerin sonunda yumuşak güç (soft power) kavramını, bir ülkenin askeri zorlama (sopa) veya ekonomik teşvik (havuç) gibi sert güç (hard power) yöntemlerine başvurmadan, istediği sonuçları elde etme yeteneği olarak tanımlamıştır (Nye, 2004). Nye'a göre yumuşak güç, başkalarının tercihlerini cezbetme ve kendine benzetme yoluyla şekillendirme kabiliyetidir. Bu cazibenin üç ana kaynağı vardır (Nye, 2004, s. 11):

Kültür: Bir ülkenin kültürünün (popüler kültür, sanat, yaşam tarzı) başkaları için çekici olduğu yerlerde.

Siyasi Değerler: Bir ülkenin siyasi değerlerinin (demokrasi, insan hakları) hem içeride hem de dışarıda tutarlı bir şekilde uygulandığında.

Dış Politikalar: Bir ülkenin dış politikalarının başkaları tarafından meşru ve ahlaki otoriteye sahip olarak görüldüğünde.

Nye'ın bu tanımı, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde ABD'nin küresel etkisini açıklamak için oldukça işlevsel olmuştur. Ancak, Çin gibi devlet kapitalizmini benimseyen ve Batılı liberal değerleri paylaşmayan bir aktörün yumuşak güç stratejisini analiz ederken bu model yetersiz kalmaktadır (Shambaugh, 2014: 322-329). Çin'in yaklaşımı, Nye'ın cezbetme (yumuşak güç) ve teşvik/ödeme (sert güç) arasında yaptığı net ayrımı kasıtlı olarak bulanıklaştırmaktadır (Kurlantzick, 2008; Repnikova, 2022: 8-13).

3.1. Çin Karakterli Yumuşak Güç: Sert ve Yumuşak Gücün Sentezi

Çin'in yumuşak güç anlayışı, Nye'ın liberal çerçevesinden önemli ölçüde farklılaşır. Çinli akademisyenler ve politika yapıcılar için yumuşak güç, askeri olmayan her türlü etki aracını kapsayan çok daha geniş ve pragmatik bir anlama sahiptir (Li, 2009). Bu yaklaşımın temel özellikleri şunlardır (Akdağ, 2022):

Devlet Merkezlilik: Batı'da yumuşak güç genellikle sivil toplum, üniversiteler ve özel sektör gibi devlet dışı aktörler tarafından üretilirken, Çin'in yumuşak gücü ezici bir şekilde

devlet merkezlidir ve Çin Komünist Partisi'nin (ÇKP) stratejik hedefleriyle doğrudan bağlantılıdır (Shambaugh, 2014: 138; Repnikova, 2022: 16-18).

Ekonomik Güçle Simbiyoz: Çin'in stratejisi, yumuşak ve sert gücü ayrı kategoriler olarak değil, birbirini meşrulaştıran ve güçlendiren simbiyotik bir bütün olarak kullanır (Kurlantzick, 2008: 23-28). Kültürel cazibe (yumuşak güç) ve devasa altyapı yatırımları (sert ekonomik güç) birbirinden ayrılamaz. Örneğin, Endonezya'daki Jakarta-Bandung hızlı tren projesi gibi büyük bir teşvik (sert güç), ortak kalkınma ve bağlantısallık gibi cazip (yumuşak güç) söylemlerle güçlendirilir (Rolland, 2017: 25-39). Bu durumda, söylem maddi projeyi haklı çıkarırken, proje de söylemin somut bir kanıtı olarak sunulur. Bu iç içe geçmişlik, Nye'ci çerçevenin ötesine geçmeyi gerektiren, Çin'in güç projeksiyonunun özgün bir yönüdür.

Çin, bu bütüncül güç anlayışını Güneydoğu Asya'da birkaç temel enstrüman aracılığıyla hayata geçirmektedir (Shambaugh, 2020):

Kuşak ve Yol Girişimi (KYG): 2013'te Xi Jinping tarafından ilan edilen KYG, görünüşte Asya, Avrupa ve Afrika'yı birbirine bağlamayı amaçlayan bir altyapı ve bağlantısallık projesidir. Ancak KYG, sadece yollar, limanlar ve demiryollarından ibaret değildir. Aynı zamanda, Çin'in teknik standartlarını, ekonomik vizyonunu ve siyasi nüfuzunu ihraç ettiği, bölge ekonomilerini kendine daha bağımlı hale getirdiği devasa bir jeoekonomik araçtır (Miller, 2017; Hillman, 2020: 30-33). KYG, Çin'in endüstriyel kapasite fazlasını ihraç etmesine ve devlet kontrolündeki işletmelerine yeni pazarlar bulmasına olanak tanırken (Rolland, 2017), aynı zamanda Çin merkezli bir ekonomik düzenin fiziksel altyapısını inşa etmektedir (Maçães, 2019: 118-129).

Konfüçyüs Enstitüleri (KE): 2004'ten itibaren dünya çapında kurulan Konfüçyüs Enstitüleri, Çin dili ve kültürünü tanıtmayı amaçlayan eğitim kurumlarıdır (Gil, 2017: 12-14). Ancak Güneydoğu Asya'da KE ler, KYG ile yakından bağlantılı stratejik bir rol oynamaktadır. Bu enstitüler, sadece kültürel sempati yaratmakla kalmaz, aynı zamanda KYG projelerinin ihtiyaç duyduğu insan sermayesini -yani Çince bilen mühendisler, yöneticiler ve bürokratlar- yetiştirir (Hartig, 2016: 38-43). Bu durum, bölgede Çin'in ekonomik sistemine işlevsel olarak bağımlı yeni bir profesyonel elit sınıfının oluşumunu teşvik eder. KE'ler, Çin'in yumuşak gücünün kurumsal altyapısını oluşturur.

Medya ve Kamu Diplomasisi: Çin, küresel medya ortamındaki anlatıları şekillendirmek için büyük yatırımlar yapmaktadır (Shambaugh, 2014). Xinhua haber ajansı, CGTN televizyon ağı ve China Radio International gibi devlet kontrolündeki medya kuruluşları, bölgedeki

varlıklarını hızla artırmaktadır. Bu kuruluşlar, yerel medya organlarıyla içerik paylaşım anlaşmaları imzalayarak, Çin'in tercih ettiği anlatıları (Çin'in hikayesini iyi anlatma stratejisi) yerel izleyicilere tanıdık kanallar aracılığıyla ulaştırır (Brady, 2008:152). Bu medya stratejisi, Çin'in eylemlerini olumlu bir çerçeveye oturtmayı, eleştirileri marjinalleştirmeyi ve Çin'in yükselişinin bölge için bir tehdit değil, bir fırsat olduğu fikrini yaymayı amaçlar (Repnikova, 2022).

Sonuç olarak, Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç stratejisi, Nye'nın modelinden daha karmaşık, daha bütüncül ve devletin ekonomik araçlarıyla daha derinden bütünleşmiş bir yapı sergilemektedir. Bu strateji, sadece kalpleri ve zihinleri kazanmayı değil, aynı zamanda bölgenin ekonomik ve kurumsal altyapısını Çin'in uzun vadeli hedefleriyle uyumlu hale getirmeyi amaçlayan çok katmanlı bir projedir. Bu projenin söylemsel temelleri, bir sonraki bölümde daha derinlemesine incelenecektir.

4. Söylemin İnşası: Ortak Kader Topluluğu ve Tarihsel Anlatılar

Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç stratejisinin maddi unsurları kadar, bu unsurları meşrulaştıran ve onlara anlam kazandıran söylemsel çerçeve de hayati öneme sahiptir. Pekin, bölgedeki artan etkisini açıklamak ve meşrulaştırmak için özenle seçilmiş, tarihsel ve felsefi referanslarla bezenmiş bir dil kullanmaktadır. Bu bölüm, Foucaultcu söylem analizi araçlarını kullanarak, Çin'in resmi söyleminin temel direklerini oluşturan "İnsanlık için Ortak Kader Topluluğu" ve "kazan-kazan işbirliği" gibi anahtar kavramları dekonstrüksiyona tabi tutacak ve bu söylemin tarihsel anlatılarla nasıl desteklendiğini analiz edecektir.

4.1. Anahtar Söylemlerin Dekonstrüksiyonu

Çin'in dış politika söylemi, belirli kavramların sürekli tekrarı üzerine kuruludur (Lams, 2020: 15). Bu kavramlar, Çin'in niyetlerinin barışçıl ve işbirlikçi olduğunu ima ederken, altta yatan güç dinamiklerini ve hiyerarşileri gizleme işlevi görür (Litvak ve Pomozova, 2023: 58).

İnsanlık için Ortak Kader Topluluğu: Cumhurbaşkanı Xi Jinping'in dış politika vizyonunun merkezinde yer alan bu ifade (Tsang ve Cheung, 2024: 112), küresel sorunların ancak kolektif eylemle çözülebileceği ve tüm ülkelerin birbirine bağlı olduğu fikrini vurgular. Güneydoğu Asya bağlamında bu söylem, Çin ve ASEAN ülkelerinin ortak bir geleceği paylaştığı ve birlikte hareket etmesi gerektiği mesajını verir (Shambaugh, 2020: 124). Söylem, yüzeyde eşitlik, karşılıklı saygı ve ortak gelişme gibi evrensel değerlere dayanır. Ancak Foucaultcu bir perspektiften bakıldığında, bu söylemde bilgi/güç ilişkisi belirgindir (Litvak ve Pomozova, 2023: 76). Ortak kaderin ne olduğunu, bu kadere nasıl ulaşılacağını ve bu süreçte

kimin liderlik edeceğini tanımlama gücü zımnen Çin'e aittir. Örneğin, Xi Jinping 2013 yılındaki Endonezya konuşmasında, Çin ve ASEAN ülkelerini "birbirine bağlı, onur ve utancı paylaşan bir kader topluluğu" olarak tanımlarken, bu topluluğun çimentosunun "kanın sudan daha yoğun olduğu" (blood is thicker than water) kültürel yakınlık olduğunu vurgulamıştır. Ancak 2023 tarihli Beyaz Kitap'ta bu romantik söylem, daha hiyerarşik bir planlamaya dönüşür: Metinde Çin, küresel kalkınma için "Çin bilgeliğini, Çin çözümlerini ve Çin gücünü sunan" bir merkez olarak tarif edilmektedir (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, 2024; Xi, 2023). Bu ifadeler, kader birliğinin rotasının Pekin tarafından çizildiğinin açık itirafıdır. Çin, kendisini bu ortak geleceğin vizyoneri ve yol göstericisi olarak konumlandırarak (Tsang ve Cheung, 2024: 118), hiyerarşik olmayan bir ilişki gibi sunduğu bir yapının merkezine yerleşir. Bu, herkesin eşit olduğu ancak birinin daha eşit olduğu, incelikli bir hegemonya inşasıdır.

Kazan-Kazan İşbirliği: Bu söylem, Çin'in dış politikasının bir diğer temel taşıdır ve genellikle Batı'nın, özellikle de ABD'nin, sıfır toplamlı jeopolitik oyun anlayışına bir alternatif olarak sunulur (Lams, 2020: 150). Anlatıya göre, Çin'in yükselişi bir başkasının düşüşünü gerektirmez; aksine, Çin'in gelişimi, başta komşuları olmak üzere tüm dünyaya fayda sağlayacaktır. KYG projeleri, bu "kazan-kazan" mantığının en somut örnekleri olarak sunulur (Hillman, 2020: 34). Ancak bu söylemin eleştirel bir analizi, kazanımların asimetrik dağılımını ve Çin'in kendi ulusal çıkarlarının bu söylemle nasıl perdelendiğini ortaya koyar (Jones ve Hameiri, 2021: 58). Örneğin, KYG projeleri Çin'in devasa endüstriyel kapasite fazlasını (çelik, çimento) ihraç etmesi, devlet şirketlerine yeni iş alanları yaratması (Jones ve Hameiri, 2021: 92-94) ve stratejik ticaret yolları üzerindeki kontrolünü artırması gibi somut kazanımlar sağlar (Hillman, 2020: 145). Güneydoğu Asya ülkeleri altyapı kazanırken, aynı zamanda artan borç yükü, ekonomik bağımlılık ve potansiyel egemenlik kayıplarıyla karşı karşıya kalabilirler (Shambaugh, 2020: 178). "Kazan-kazan" söylemi, bu asimetrik ilişkiyi karşılıklı faydaya dayalı eşit bir ortaklık olarak yeniden çerçeveleyerek normalleştirir.

4.2. Tarihin Söylemsel İnşası: Antik İpek Yolu Anlatısı

Çin'in söylemsel stratejisinin en güçlü unsurlarından biri, bugünün jeopolitik hedeflerini meşrulaştırmak için romantikleştirilmiş ve seçici bir tarih anlatısını kasıtlı olarak inşa etmesidir (Winter, 2019: 14). Bu, Foucaultcu anlamda geçmişin arşivini kontrol ederek bugünün hakikat rejimini oluşturma çabasının mükemmel bir örneğidir (Foucault, 1972: 129).

Çin, Kuşak ve Yol Girişimi'ni (KYG) yeni ve potansiyel olarak tehditkâr bir jeo-ekonomik hamle olarak değil, binlerce yıllık barışçıl ticaret ve kültürel alışverişin mirası olan

antik İpek Yolu'nun modern bir canlanması olarak çerçevelemektedir (Frankopan, 2018: 12). Çin'in 2023 tarihli KYG Beyaz Kitabı (State Council Information Office, 2023), girişimi doğrudan Han Hanedanlığı dönemindeki elçi Zhang Qian'a ve Ming Hanedanlığı dönemindeki amiral Zheng He'nin seferlerine bağlar. Bu anlatı, İpek Yolu'nu "barış ve işbirliği, açıklık ve kapsayıcılık, karşılıklı öğrenme ve karşılıklı fayda" ruhunu taşıyan bir etkileşim arteri olarak tasvir eder (State Council Information Office, 2023). Bu tarihsel figürlerin seçimi, Çin'in niyetlerinin saldırgan değil, iyi niyetli ve tarihsel olarak köklü olduğunu vurgulamak için stratejiktir (Rolland, 2017: 51).

Bu tarihsel anlatının birkaç stratejik işlevi vardır:

Meşruiyet İnşası: KGY'i tarihsel bir norma doğal ve meşru bir dönüş olarak sunar. Çin'in bugünkü ekonomik yayılmacılığı, saldırgan bir hegemonya arayışı değil, bölge için tanıdık ve faydalı bir geleneğin devamıdır (French, 2017: 45).

Batı ile Zıtlık Kurma: Bu barışçıl ticaret anlatısı, zımnen Batı'nın şiddet, fetih ve sömürüye dayalı sömürgeci geçmişiyle bir karşıtlık kurar. Çin, kendisini Batılı emperyal güçlerden farklı, daha iyi ve daha ahlaklı bir büyük güç olarak konumlandırır (Jacques, 2012: 242).

Geleceği Tanımlama: Geçmişi bu şekilde yeniden yazarak Çin, bölgenin geleceğini de tanımlama iddiasında bulunur. İpek Yolu'nun tarihsel ruhu, "Ortak Kader Topluluğunun" gelecekteki ruhu olacaktır ve bu ruhun taşıyıcısı ve koruyucusu Çin'dir (Maçães, 2019: 88).

Bu, Said'in Oryantalistlerin Doğu'nun özünü tanımlayarak onu entelektüel olarak kontrol etme çabasına yapısal olarak benzemektedir (Said, 1979). Çin, Güneydoğu Asya ile olan ortak tarihini ve geleceğini tanımlama ve bu tanım üzerinden kendi liderlik rolünü meşrulaştırma girişimindedir (Callahan, 2016: 22). Tarih, bugünün güç politikaları için güçlü bir meşrulaştırma aracına dönüştürülmektedir. Bu söylemsel inşa, Çin'in yumuşak gücünün sadece ekonomik vaatlere değil, aynı zamanda derin bir kültürel ve tarihsel rezonans yaratma çabasına dayandığını göstermektedir (Winter, 2019: 98).

5. Söylemin Uygulaması: KYG ve Konfüçyüs Enstitüleri Üzerinden Temsilin Maddileşmesi

Söylemler, soyut kavramlar olarak kaldıkları sürece etkileri sınırlıdır. Güçlü bir söylem, kendisini maddi dünyada somutlaştıran, görünür kılan ve yeniden üreten pratikler ve kurumlar aracılığıyla etkili olur. Çin'in ortak kalkınma ve bağlantısallık gibi Neo-Oryantalist söylemleri, Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) kapsamındaki devasa altyapı projeleri ve Konfüçyüs Enstitüleri

(KE) gibi kültürel kurumlar aracılığıyla Güneydoğu Asya'da ete kemiğe bürünmektedir. Bu bölüm, söylemin bu iki temel araç üzerinden nasıl uygulamaya konulduğunu ve bu sürecin hiyerarşik temsilleri nasıl pekiştirdiğini analiz etmektedir.

5.1. KYG Projelerinin Temsili: Modernitenin Taşıyıcıları Olarak Altyapı

Çin devlet medyası olan Xinhua ve CGTN, KYG projelerini sistematik olarak Çin'in bölgeye getirdiği modernite, gelişme ve refahın somut sembolleri olarak sunmaktadır (Repnikova, 2022: 48). Endonezya'daki Jakarta-Bandung Hızlı Tren Hattı (Whoosh), Laos'u Çin'e bağlayan demiryolu veya Kamboçya'daki Phnom Penh-Sihanoukville otoyolu gibi projeler, bu medya organlarında sürekli olarak öne çıkarılmaktadır (Lampton vd., 2020: 15) Bu haberlerin söylemsel analizi, belirli kalıpları ortaya koymaktadır:

Önce/Sonra Anlatısı: Haberler genellikle projeden önceki geri kalmış durumu (uzun seyahat süreleri, kötü yollar, izole bölgeler) ve projeden sonraki modern durumu (kısalan seyahat süreleri, artan ticaret, canlanan turizm) karşılaştırır. Bu anlatı, ilerlemenin ve modernleşmenin dışarıdan, yani Çin'in müdahalesiyle geldiği fikrini pekiştirir (Hillman, 2020: 58-63).

Yerel Halkın Minnettarlığı: Haberlerde sıklıkla projelerden faydalanan yerel halkla yapılan röportajlara yer verilir. Bu kişiler, hayatlarının nasıl iyileştiğini ve Çin'e nasıl minnettar olduklarını anlatırlar. Bu, projelerin yerel düzeyde tam bir kabul gördüğü ve faydalarının sorgulanamaz olduğu izlenimini yaratır (Repnikova, 2022).

Eleştirilerin Marjinalleştirilmesi: Bu olumlu temsilin karşısında, KYG projelerine yönelik ciddi eleştiriler (borç tuzakları, egemenlik endişeleri, çevresel tahribat, yerel halkın yerinden edilmesi, şeffaflık eksikliği) Çin devlet medyasında ya hiç yer almaz ya da Batılı karalama kampanyaları olarak nitelendirilerek itibarsızlaştırılır (Hillman, 2020: 154).

Bu tek taraflı temsil, klasik Oryantalist hiyerarşiyi yeniden üretir (Said, 1979). Çin, aktif, bilgi ve teknoloji sahibi, cömert veren taraf olarak konumlandırılırken; Güneydoğu Asya ülkeleri, bu yardıma muhtaç, pasif ve minnettar alan taraf olarak tasvir edilir. Altyapı projeleri, sadece beton ve çelikten ibaret yapılar değil, aynı zamanda bu asimetrik güç ilişkisini her gün yeniden üreten ve görünür kılan anıtlardır (Lampton vd., 2020).

5.2. Konfüçyüs Enstitüleri: Kültürel Söylemin Kurumsal Altyapısı

Eğer KYG projeleri söylemin donanımı ise, Konfüçyüs Enstitüleri de yazılımıdır. KE'ler, yüzeyde apolitik dil ve kültür merkezleri olarak sunulsa da (Hartig, 2016: 14), Çin'in yumuşak güç stratejisinde çok daha derin ve işlevsel bir rol oynarlar (Kurlantzick, 2008: 60):

KYG için Beşeri Sermaye Üretimi: KE'ler, KYG'nin genişlemesi için kritik öneme sahip olan beşeri sermayeyi, yani Çince bilen ve Çin iş kültürüne aşina olan yerel profesyonelleri yetiştirir. Çin'in finanse ettiği burslarla Çin'de mühendislik, lojistik veya kamu yönetimi eğitimi alan öğrenciler, kendi ülkelerine döndüklerinde Çin tarafından inşa edilen ve işletilen altyapı projelerinde çalışırlar (Cardenal ve Araújo, 2013: 112). Bu durum, bölgede sadece ekonomik ve teknolojik değil, aynı zamanda insan kaynağı açısından da Çin'e işlevsel bir bağımlılık yaratır.

Resmi Anlatının Yayılması: KE'ler, Çin Komünist Partisi'nin kontrolündeki Hanban (daha sonra Çin Uluslararası Eğitim Vakfı) tarafından yönetildiği için, müfredatları ve etkinlikleri hassas siyasi konulardan (Tibet, Sincan, Tiananmen Meydanı Olayları, Tayvan'ın statüsü) dikkatle kaçınır (Sahlins, 2015: 28). Bunun yerine, Çin'in apolitik, uyumlu, estetik ve binlerce yıllık barışçıl bir medeniyet olduğu yönündeki resmi anlatı yaygınlaştırılır (Shambaugh, 2014: 215). Bu pratik, Said'in bahsettiği Oryantalistlerin *ötekini* tanımlayarak onu nesneleştirmesi sürecinden yapısal olarak farklıdır. Burada Çin, dışsal bir bakışın nesnesi değil; aksine uluslararası alanda kabul görmek ve cazibe yaratmak amacıyla kendi kimliğini seçici bir estetikle kurgulayan bir özne konumundadır. Dolayısıyla bu strateji, bir ötekileştirme örneği olarak değil; Çin'in karmaşık siyasi gerçekliğini perdeleyerek kendini "kültürel bir marka" olarak yeniden tanımladığı bir imaj inşası olarak okunmalıdır.

Elit Ağları Oluşturma: KE'ler, yerel üniversiteler, iş dünyası ve hükümet yetkilileriyle ortaklıklar kurarak Çin'e sempati duyan yerel elit ağları oluşturur (Hartig, 2016: 120). Bu ağlar, Çin'in çıkarlarının yerel düzeyde daha kolay kabul görmesi ve savunulması için bir zemin hazırlar (Dreher vd., 2022: 88).

Sonuç olarak, Çin'in yumuşak güç araçları, ortak kalkınma söylemini sadece yaymakla kalmaz, aynı zamanda bu söylemin temelindeki hiyerarşiyi somutlaştıran ve yeniden üreten maddi bağımlılık yapıları inşa eder (Callahan, 2016: 88). Bir demiryolu projesi, soyut bağlantısallık söylemini somutlaştırır, ancak aynı zamanda Çin teknolojisine, standartlarına ve finansmanına dayalı bir bağımlılık yaratır. Konfüçyüs Enstitüleri ise bu bağımlılık yapısını işletecek ve meşrulaştıracak yerel insan kaynağını yetiştirir (Cardenal ve Araújo, 2013: 115).

Böylece, yardım ve işbirliği olarak sunulan bu projeler, pratikte Çin'in merkezde olduğu ve bölge ülkelerinin çevreye yerleştirildiği, kendi kendini devam ettiren bir ağ oluşturur. Söylem, maddi bağımlılık aracılığıyla gerçeğe dönüşür.

6. Temsilin Alımlanması: Güneydoğu Asya'dan Algılar, Müzakereler ve Direnç

Çin'in özenle inşa ettiği Neo-Oryantalist söylem, Güneydoğu Asya'da boş bir levha üzerine yazılmamaktadır. Bölge ülkeleri, kendi tarihsel deneyimlerine, ulusal çıkarlarına ve toplumsal dinamiklerine sahip aktif aktörlerdir. Dolayısıyla, Çin'in hegemonik anlatısı, dayatılan bir gerçeklikten ziyade, yerel aktörlerin ajansı tarafından sürekli olarak müzakere edilen, direnişle karşılaşan ve yeniden şekillendirilen bir mücadele alanı haline gelmektedir (Goh, 2013). Bu bölüm, Çin'in temsil gücünün bölgedeki alımlanma sürecinin karmaşıklığını, anket verileri, devlet stratejileri ve yerel tepkiler üzerinden incelemektedir. Bu analiz, Said'in orijinal modeline önemli bir ampirik nüans katmaktadır: Temsil gücü, alımlanma ve direniş pratiklerinden ayrı düşünülemez (Said, 1979).

Güneydoğu Asya'daki elitlerin ve kamuoyunun Çin'e bakışı, derin bir ikilik ve çelişki barındırmaktadır (Strangio, 2020: 45). Bu ikilik, ISEAS-Yusof Ishak Enstitüsü'nün 2024 yılı "Güneydoğu Asya'nın Durumu" raporu ile dramatik bir şekilde gün yüzüne çıkmıştır. Raporda ilk kez, ABD ile Çin arasında bir seçim yapmak zorunda kalsanız hangisini seçerdiniz? sorusuna verilen yanıtlarda Çin (%50,5), ABD'nin (%49,5) önüne geçmiştir. Ancak bu veri, Çin'in söylemsel bir zaferinden ziyade, ekonomik pragmatizmin bir sonucudur. Zira aynı ankette katılımcıların %45,5'i Çin'in artan etkisinden endişe duyduğunu belirtmiştir. Yani bölge, Çin'in sunduğu maddi *kader ortaklığını* kabul etmekle birlikte, bu ortaklığın yaratacağı hegemonik baskıdan korkmaya devam etmektedir. (Seah vd., 2024).

Ekonomik Fırsat ve Stratejik Endişe: Anket sonuçları, bölge elitlerinin ezici bir çoğunlukla Çin'i Güneydoğu Asya'daki en etkili ekonomik ve siyasi-stratejik güç olarak gördüğünü göstermektedir (Seah vd., 2024). Çin, bölgenin en büyük ticaret ortağıdır ve yatırımları, özellikle altyapı alanında, memnuniyetle karşılanmaktadır. Ancak aynı anketler, Çin'e karşı derin bir güvensizlik olduğunu da ortaya koymaktadır. Bölge elitlerinin önemli bir kısmı, Çin'in ekonomik ve askeri gücünün kendi ülkelerinin çıkarlarına ve egemenliğine bir tehdit oluşturabileceğinden endişe duymaktadır (Shambaugh, 2020: 150). Özellikle Güney Çin Denizi'ndeki agresif tavırlar, bu güvensizliğin temel kaynağıdır (Hayton, 2014: 198). Bu durum, Çin'in kazan-kazan işbirliği söyleminin bölgede tam olarak karşılık bulmadığını, ekonomik faydaların potansiyel jeopolitik risklerle birlikte değerlendirildiğini göstermektedir (Goh, 2013: 145-147).

6.1. Yerel Aktörlerin Ajansı: Pasif Alıcılar Değil, Aktif Müzakereciler

Güneydoğu Asya devletleri, Çin'in söylemini ve yatırımlarını pasif bir şekilde kabul eden kurbanlar değildir. Aksine, bu yeni jeopolitik durumu kendi ulusal çıkarları doğrultusunda yönetmeye çalışan rasyonel ve aktif aktörlerdir (Strangio, 2020: 24).

İç Politika Aracı Olarak Çin Yatırımları: Bazı durumlarda, yerel siyasi elitler Çin yatırımlarını ve KYG projelerini kendi iç siyasi ve ekonomik gündemlerini ilerletmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Malezya örneğinde görüldüğü gibi, yerel aktörler Çinli ortaklarını kendi projelerini hayata geçirmek ve siyasi meşruiyetlerini güçlendirmek için kullanabilmektedir (Lampton vd., 2020, s. 158). Bu, Çin'in niyetlerinin yerel dinamikler tarafından nasıl dönüştürülebildiğini ve yeniden yönlendirilebildiğini gösterir.

Dengeleme (Hedging) Stratejisi: Bölgedeki hemen hemen tüm ülkeler, Çin'in artan gücüne karşı bir dengeleme stratejisi izlemektedir. Bir yandan Çin ile ekonomik ilişkilerini derinleştirirken, diğer yandan ABD, Japonya, Hindistan ve Avustralya gibi diğer büyük güçlerle güvenlik ve siyasi bağlarını güçlendirmektedirler (Goh, 2013: 112). Bu strateji, bölgenin tek bir gücün yörüngesine tamamen girmesini engellemeyi amaçlar ve Çin'in Ortak Kader Topluluğu söyleminin kapsayıcılık iddiasına pratikte bir meydan okuma oluşturur. Ülkeler, taraf tutmak yerine, stratejik otonomilerini korumak için çok yönlü bir dış politika izlemektedirler (Shambaugh, 2020: 295).

6.2. Yerel Direnç ve Adaptasyon

Çin'in yumuşak güç enstrümanları, yerel düzeyde toplumsal ve kültürel tepkilerle karşılaşmakta ve bu tepkiler, Çin'in stratejilerini adapte etmeye zorlamaktadır.

Kurumsal Adaptasyon: Endonezya'da Konfüçyüs Enstitülerinin, yerel halk arasında Çin'in ideolojik yayılmacılığına dair tarihsel hassasiyetler ve endişeler nedeniyle, Konfüçyüs Enstitüsü yerine Mandarin Dil Merkezi (Pusat Bahasa Mandarin) olarak yeniden adlandırılması, bu adaptasyonun en çarpıcı örneklerinden biridir. Bu durum, Çin'in kültürel projelerinin tek taraflı bir dayatma olmaktan ziyade, yerel koşullarla müzakere edilerek hayata geçirilebildiğini göstermektedir (Shambaugh, 2014).

Eleştirel Kamusal Söylem: Çin devlet medyasının monolitik anlatısının aksine, *The Jakarta Post*, *The Straits Times* gibi bağımsız bölgesel medya organları ve sivil toplum kuruluşları, Çin'in etkisine dair eleştirel bir kamusal tartışma alanı yaratmaktadır. Bu platformlarda, KYG projelerinin borç yükü, yolsuzluk iddiaları, çevresel etkileri ve Çin'in bölgedeki askeri faaliyetleri gibi konular açıkça tartışılmaktadır (Miller, 2017: 145). Bu eleştirel

söylem, Çin'in yumuşak gücünün her zaman olumlu karşılanmadığını ve resmi anlatının sürekli olarak sorgulandığını kanıtlamaktadır (Jones ve Hameiri, 2021: 134).

Sonuç olarak, Güneydoğu Asya'daki tablo, Çin'in Neo-Oryantalist söyleminin mutlak bir zaferini değil, karmaşık bir müzakere sürecini yansıtmaktadır. Bölge, Çin'in sunduğu ekonomik fırsatları değerlendirirken, aynı zamanda bu ilişkinin getirdiği risklere karşı kendi savunma mekanizmalarını ve stratejilerini geliştirmektedir (Mahbubani, 2020: 210). Bu dinamik, hegemonik söylemlerin gücünün nihayetinde alımlanma biçimleri tarafından sınırlandığını ve belirlendiğini göstermesi açısından önemlidir. Çin'in söylemsel hegemonyası tam ve mutlak değildir; aksine, sürekli bir müzakere ve çekişme sürecidir.

7. Sonuç

Bu makale, Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç stratejisini, güç ve temsil ilişkileri bağlamında analiz etmiştir. Yapılan inceleme, Çin'in bölgeyle kurduğu ilişkinin, Batı'nın Doğu'yu kendinden tamamen ayrı ve zıt bir *mutlak öteki* olarak konumlandırdığı klasik Oryantalizmden önemli bir noktada ayrıştığını göstermektedir. Batı, tarihsel olarak kendisini Doğu'nun bir parçası olarak görmemişken; Çin, kendini Asya kimliğinin ve coğrafyasının doğal ve ayrılmaz bir parçası olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla Çin'in kurduğu söylem, Güneydoğu Asya'yı dışsal bir "öteki" olarak değil; ortak Asya kimliği altında, Çin'in "modern ve rehber merkez", bölgenin ise "kalkınmakta olan çevre" olarak konumlandırıldığı hiyerarşik bir bütünün parçası olarak inşa etmektedir. Bu süreç, klasik Oryantalizmin dışlayıcı mantığından ziyade, tahakkümü "ortaklık" ve "bölgesel kardeşlik" görünümü altında meşrulaştıran, çok daha karmaşık ve hiyerarşik bir kapsama stratejisini ortaya koymaktadır.

Çalışmanın bulguları birkaç ana noktada sentezlenebilir. İlk olarak, Çin'in "İnsanlık için Ortak Kader Topluluğu" ve "kazan-kazan işbirliği" gibi anahtar söylemleri, eşitlikçi ve karşılıklı faydaya dayalı bir ortaklık görüntüsü sunarken, aslında Çin merkezli bir bölgesel düzenin ideolojik zeminini hazırlamaktadır. Bu söylemler, antik İpek Yolu'nun barışçıl mirasına yapılan romantik göndermelerle tarihsel olarak meşrulaştırılmakta ve Çin'in ekonomik yayılmacılığı, Batı sömürgeciliğinin aksine, doğal ve ahlaki olarak üstün bir proje olarak sunulmaktadır. İkinci olarak, bu soyut söylemler, Kuşak ve Yol Girişimi kapsamındaki altyapı projeleri ve Konfüçyüs Enstitüleri gibi somut pratikler aracılığıyla maddileşmektedir. Bu pratikler, sadece söylemi görünür kılmakla kalmamakta, aynı zamanda teknolojik, finansal ve beşeri sermaye alanlarında Çin'e yönelik işlevsel bağımlılık yapıları yaratarak, söylemin temelindeki hiyerarşiyi fiilen pekiştirmektedir.

Bununla birlikte, makale Çin'in bu söylemsel projesinin tek taraflı ve mutlak bir başarıya ulaşmadığını da vurgulamıştır. Güneydoğu Asya ülkeleri, bu sürecin pasif alıcıları değil, kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden, müzakere eden, direnen ve adapte olan aktif aktörlerdir. Bölgedeki elitlerin ve kamuoyunun Çin'e yönelik ikircikli tutumu, devletlerin izlediği dengeleme (hedging) stratejileri ve yerel düzeyde ortaya çıkan kültürel ve toplumsal tepkiler, Çin'in hegemonik anlatısının sınırlarını ve kırılganlıklarını göstermektedir. Çin'in Neo-Oryantalist söylemi, bir mücadele alanı olarak varlığını sürdürmektedir.

Bu çalışmanın yeniden vurguladığı temel tez, Çin'in Güneydoğu Asya'daki yumuşak güç pratiğinin, Batı emperyalizminin basit bir kopyası olmadığı, ancak benzer temsil ve hiyerarşi dinamiklerini yeniden üreten "Çin karakterli" özgün bir varyant olduğudur. Ancak bu benzerlik, Oryantalist mantığı her yükselen gücün kaçınılmaz bir kaderi olarak sunarak Batı'nın tarihsel hatalarını normalleştiren bir zemine çekilmemelidir. Zira her güç benzer eğilimler gösterir şeklindeki bir determinizm, Batı emperyalizmini sıradanlaştırma ve Çin'in söylemlerini eleştirirken dolaylı olarak Batı'nın geçmişteki ve bugünkü eylemlerini meşrulaştırma tehlikesini barındırır. Dolayısıyla bu analizdeki eleştiri, Batı'yı aklayan bir kötünün iyisi kıyaslaması olarak değil; failden bağımsız olarak, hiyerarşi ve tahakküm üreten güç mekanizmalarının kendisine odaklanan ilkesel bir duruş olarak okunmalıdır.

Bu analizin geniş kapsamlı çıkarımları, çok kutuplu bir dünya düzeninde güç, hiyerarşi ve söylemsel tahakkümün yeni biçimlerini anlamak için kritik öneme sahiptir. Ancak Çin'in dış politikada ortaya koyduğu bu söylemleri, yalnızca Doğu ve Güneydoğu Asya'ya yönelik bölgesel bir strateji olarak okumak, onları asıl bağlamından koparmak anlamına gelir; zira bu söylemsel inşa, büyük ölçüde Batılı aktörlerin eleştirilerine ve normatif hegemonyasına karşı geliştirilen bir reaksiyondur. Bu yönüyle Çin'in deneyimi, gelecekte Hindistan, Brezilya veya Türkiye gibi diğer yükselen güçlerin de Batı ile yüzleşirken kendi etki alanlarında benzer söylemsel stratejiler benimseyip benimsemeyeceği sorusunu gündeme getirmektedir. Postkolonyal teorinin eleştirel araçları hem Batı'ya verilen bu yanıtları hem de bölgesel düzeydeki yeni ve karmaşık güç dinamiklerini deşifre etmek, altta yatan hiyerarşileri ortaya çıkarmak ve uluslararası ilişkilerde daha adil etkileşim biçimlerini tahayyül etmek için vazgeçilmez bir zemin sunmaya devam etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflicts of Interest: There is no potential conflict of interest in this study.

KAYNAKÇA

Akdağ, Z. (2022). *The Role of Soft Power in China's Struggle for Hegemony*. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (*15*), 203-224. https://doi.org/10.32739/uskudarsbd.8.15.111

Brady, A.-M. (2009). *Marketing dictatorship: Propaganda and thought work in contemporary China*. Rowman & Littlefield.

Callahan, W. A. (2016). China's "Asia Dream": The Belt Road Initiative and the new regional order. *Asian Journal of Comparative Politics*, *1*(3), 226–243. https://doi.org/10.1177/2057891116647806.

Cardenal, J. P., Araújo, H. (2013). *China's Silent Army: The Pioneers, Traders, Fixers and Workers Who Are Remaking the World in Beijing's Image*. Crown Publishing Group.

Carrier, J. G. (Ed.). (1995). *Occidentalism: Images of the West*. Clarendon Press.

Chen, X. (2002). *Occidentalism: A theory of counter-discourse in post-Mao China*. New York, NY: Oxford University Press.

Escobar, A. (2012). *Encountering development: The making and unmaking of the Third World*. Princeton University Press.

Foucault, M. (1972). *The archaeology of knowledge & the discourse on language* (A. M. Sheridan Smith, Çev.). Pantheon Books.

Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2024, 1 Ekim). *A reception to celebrate the 75th anniversary of the founding of the People's Republic of China grandly held in Beijing: Xi Jinping delivers an important speech*. https://www.mfa.gov.cn/eng/xw/zyxw/202410/t20241001_11502067.html

Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: The birth of the prison* (A. Sheridan, Çev.). Pantheon Books.

Frankopan, P. (2018). *The new silk roads: The present and future of the world*. Bloomsbury Publishing.

French, H. W. (2017). *Everything under the heavens: How the past helps shape China's push for global power*. Alfred A. Knopf.

Gladney, D. C. (1994). Representing Nationality in China: Refiguring Majority/Minority Identities. *The Journal of Asian Studies*, *53*(1), 92–123. doi:10.2307/2059528

Gil, J. (2017). *Soft power and the worldwide promotion of Chinese language learning: The Confucius Institute project*. Multilingual Matters.

Goh, E. (2013). *The struggle for order: Hegemony, hierarchy, and transition in post-Cold War East Asia*. Oxford University Press.

Hartig, F. (2016). *Chinese public diplomacy: The rise of the Confucius Institute*. Routledge.

Hayton, B. (2014). *The South China Sea: The struggle for power in Asia*. Yale University Press.

Ikenberry, G. J. (2008). The rise of China and the future of the West: Can the liberal system survive? *Foreign Affairs*, *87*(1), 23–37.

Jacques, M. (2012). *When China rules the world: The end of the western world and the birth of a new global order*. Penguin Press.

Jones, L., Hameiri, S. (2021). *Fractured China: How state transformation is shaping China's rise*. Cambridge University Press.

Kang, D. C. (2009). *China rising: Peace, power, and order in East Asia*. Columbia University Press.

Katzenstein, P. J. (Ed.). (1996). *The culture of national security: Norms and identity in world politics*. Columbia University Press.

Keohane, R. O., & Nye, J. S. (2011). *Power and interdependence* (4. bs). Pearson.

Lampton, D. M., Kuik, C. C. ve Ho, S. (2020). *Rivers of iron: Railroads and Chinese power in Southeast Asia*. University of California Press.

Lams, J. (2020). *Slogan politics: Understanding Chinese foreign policy concepts*. Palgrave Macmillan.

Li, M. (Ed.). (2009). *Soft power: China's emerging strategy in international politics*. Lexington Books.

Litvak, N. V., & Pomozova, N. B. (2023). Evolution of China's global foreign policy discourse in the 21st century. Ethics Press.

Maçães, B. (2019). *Belt and road: A Chinese world order*. Hurst & Company.

Mahbubani, K. (2020). *Has China won? The Chinese challenge to American primacy*. PublicAffairs.

Mearsheimer, J. J. (2003). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.

Miller, T. (2017). *China's Asian dream: Empire building along the new Silk Road*. Zed Books.

Mutua, M. (2002). *Human rights: A political and cultural critique*. University of Pennsylvania Press.

Nye, J. S., Jr. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs.

Repnikova, M. (2022). *Chinese soft power*. Cambridge University Press.

Rey Chow, *The Protestant Ethnic and the Spirit of Capitalism* New York: Columbia University Press, 2002

Rolland, N. (2017). *China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative*. National Bureau of Asian Research. Balaji World of Books.

Sahlins, M. (2015). *Confucius Institutes: Academic malware*. Prickly Paradigm Press.

Said, E. W. (1979). *Orientalism*. New York: Vintage.

Seah, S., Lin, J., Martinus, M., Fong, K., Aridati, I., Pham, T. P. T., & Chee, D. (2024). *The state of Southeast Asia: 2024 survey report*. ISEAS- Yusof Ishak Institute. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2024/03/The-State-of-SEA-2024.pdf.

Shambaugh, D. (2020). *Where great powers meet: America and China in Southeast Asia*. Oxford University Press.

Shambaugh, D. L. (2014). *China goes global: The partial power*. Oxford University Press.

State Council Information Office of the People's Republic of China (SCIO). (2023). *The Belt and Road Initiative: A key pillar of the global community of shared future*. http://www.scio.gov.cn/zfbps/zfbps_2279/202310/t20231010_773734.html.

Strangio, S. (2020). *In the dragon's shadow: Southeast Asia in the Chinese century*. Yale University Press.

Tsang, S., Cheung, O. (2024). *The Political Thought of Xi Jinping*. Oxford University Press.

Tuastad, D. (2003). Neo-Orientalism and the new barbarism thesis: Aspects of symbolic violence in the Middle East conflict(s). *Third World Quarterly, 24*(4), 591–599. https://doi.org/10.1080/0143659032000105768.

Vukovich, D. F. (2011). *China and Orientalism: Western knowledge production and the PRC*. Routledge.

Wendt, A. (1992). Anarchy is what states make of it: The social construction of power politics. *International Organization*, *46*(2), 391–425.

Winter, T. (2019). *Geocultural power: China's quest to revive the Silk Roads for the twenty-first century*. University of Chicago Press.

Xiaomei C (1995), *Occidentalism: A Theory of Counter-Discourse in Post-Mao China*.New York: Oxford University Press

Xi, J. (2023, 15 Kasım). *Galvanizing our peoples into a strong force for the cause of China-U.S. friendship* [Konuşma metni]. Embassy of the People's Republic of China in Costa Rica.